NOSTALGIJA I LIRICHESKI REALIZYM

Tezi “cennosti” u edin povestvovatel ne mozhem da otkriem v ponjatijata, vzaimosvyrzanite izrazi ili tezite. Tyj kato ne e eseist ili propagandator, istinskijat povestvovatel se izrazjava chrez razkrivane na syshtnostta na svoeto bitie, dokolkoto tova ne zvuchi prekaleno arhaichno. Taka *duhovnite stojnosti v prozata na Kapor* bih mogyl da identificiram sys systojanija, koito trajno se otrazjavat v negovite knigi: potrebnost ot nezhnost, ljubov i razbirane, toplina i syrdechnost, prijatelstvo, blagorodstvo i sydejstvie, sled tova lipsa na nasilie, grubost i mrysotija... koeto e obratnata strana na spomenatata potrebnost. Neka ne se kazva, che tova sa “obshti mesta” (banalnosti), te sa takiva: no kolkoto i da sa obshti i vechni, tolkova sa i progoneni ot (nashata) po-nova hudozhestvena proza ili ot onazi, kojato zhelae da se objavi za takava! Obezchovechenata epoha se gordee s obezchovechena literatura, amoralni pisateli ni nasilvat s mrysotiite na svoite dushi, kritika s obyrkani kriterii pada nichkom pred vsjaka nizost, pogreshno smjatajki ja za nova visota! Imenno za tova prozata na Kapor beshe prieta ot chitatelskoto syslovie kato posleden oazis, v kojato choveshkata potrebnost za chistota i toplina oshte izobshto mozhe malko da se utoli. *Osnovnite, sledovatelno obshti mesta na choveshkata emocionalnost i chuvstvitelnost, no, razbira se, izrazeni chrez syvsem specifichna avtorova mitologija, vinagi sa neobhodim stozher za vsjaka literatura, kojato misli da prosyshtestvuva.* Vsichko drugo sluzhi za zabluda na prostotijata!

Kapor, po takyv nachin, dori i protiv voljata si, e borec za trajni cennosti: onova, mrysnoto, e padnalo v chast ot drugite, a na nego sobstvenoto syshtestvo mu e otredilo da predstavja izgubeni neshta. Zatova negovijat glas e taka otkrojavasht se sred vrjavata na syvremennata ni literatura, zatova stana vyzmozhno opredeleni cennosti da se provyzglasjat za *kaporovski*! Pri tova obiknoveno se ima pred vid nastroenieto na njakakva proza, dokolkoto tja e definirana s nostalgija, gradska mitologija, duhovitost, eskiznost, izvestna santimentalnost i drugi podobni. Govori se, sledovatelno, za strukturni i stilistichni osobenosti, koito veche sa prerasnali v tip "kaporovska" proza, no oshte poveche, makar i nesyznatelno, se namekva za cennosti, koito tozi pisatel pryv e otkril i nalozhil... Za da se doblizhim oshte poveche do vyprosnite cennosti, ne e izlishno da si posluzhim tykmo sys spomenatata inversija, a imenno chrez beglo razkrivane na "kaporovskoto nastroenie", ot drugata strana na vsjaka kritichno-teoretichna preciznost.

Nostalgijata po minaloto e dotolkova syshtestven element ot emocionalnostta na Kapor, dokolkoto tova izobshto e oporna tochka za vseki pisatel, kojto ne e futurolog! Povestvovanieto po definicija se osnovava na onova, koeto se e sluchilo, koeto e minalo, na onova, koeto provokira, presyzdava, na onova, koeto se prizovava za tyrsene na izgubenoto vreme. Deloto na Kapor vsyshtnost po vreme syvpada s onova techenie, koeto modno trygna v "operacija nostalgija" na planetarno ravnishte, no mislja, che toj ne e syshtestveno definiran ot nego. Tova syvpadenie blagoprijatstva za negovata populjarnost, no e opredeleno po-tajno ot neja! "Negativnoto", koeto nashata kritika misli, che e otkrila v tazi kaporovska nostalgija po chetirijsette i petdesette godini, obache, e onova, s koeto tja ne e sviknala. Stava duma za vseobhvatnata situiranost na povestvovanieto na Kapor, za absoljutnata "konkretnost" na

negovite danni, za *realizma na nostalgijata*, kojto prevryshta vsichko v razpoznavaemo. Po stypkite na naj-dobrata svetovna proza, Kapor dyrzhi svoeto povestvovanie zdravo prizemeno, taka che chetenoto e neposredstveno obnovjavane na dejstvitelnostta v proporciite na "izmislen" razkaz. Takyv vid pisane ne e poznat v nashata po-nova literatura, ta zatova v njakoi krygove e oceneno kato "reportjorsko", "povyrhnostno" (obyrnete vnimanie: zatova, che e precizno v posochvaneto na konkretni detajli, zatova e povyrhnostno!), a negovata sila da razvylnuva e sgromoljasana do evtina nostalgija. Za shtastie, vyzstanovjavajki v *Provincialist* i vyv *Foliranti* chetirijsette i petdesette godini, Kapor e sybral takava *kolekcija avtentichni kartini*, che sega pone mozhem da uznaem edinstveno ot tazi kolekcija kak sme zhiveli! *Negovijat liricheski realizym ni sluzhi kato kolektiven kalejdoskop, kato "kniga-pismo", kato "dnevnik", kato "kniga-herbarij"*, kakto sam obryshta vnimanie na tova vyv *Foliranti*.

Zashto kazvam "liricheski realizym". Zashtoto, napuk na cjalata poznavaemost na minaloto, vypreki vsichki slozhni danni, koito tochno opredeljat edno vreme, Kapor ne lishava svoja razkaz ot nuzhnata doza "poetichnost" ili, kakto bi kazal toj "falshiva neprinudenost". Ne mu e do tova da demistificira neshto ili njakogo dokraj, zashtoto syznava tova, che bi izpadnal v grub realizym, kojto e otdalechen samo na krachka ot vulgarnostta, primitivizma i nizostta. Pak bih citiral dumite na Romen Gari (ot knigata *La nuit sera calme*, Gallimard, 1974): "CHovek bez choveshkata mitologija e varvarin. *Ne mozhem da demitizirame choveka, bez da stignem do duhovnata nishteta, a duhovnata nishteta e vinagi fashistka, zashtoto, kogato syshtestvuva duhovnata nishteta, togava njama prichina da se vyzdyrzhame.* Civilizaciite vinagi sa bili poetichen opit, nezavisimo dali stava duma za vjara ili bratstvo, da se izmisli

mit za choveka, edna mitologija na cennosti, i da se napravi opit da zhiveem v tozi mit, ili pone da se priblizhim do nego, da go vyplytim v ramkite na edno obshtestvo”. Lirichnoto v realizma na Kapor, tova e porcija vyobrazhenie, poetichno, konvencionalno, koeto pridava na minaloto negovoto mitologichno izmerenie, sledovatelno chovechnost, kojato samo osobi, vljubeni v duhovnata nishteta, mogat da schitat za “santimentalen balast”.